

Aké schopnosti treba dnes rozvíjať?

Rudolf Steiner

Zdroj: GA 296 [13], str. 58, 4/1991, 11.08.1919

Ľudská hlava nie je taká, aká je, teda okrúhla, len preto, aby azda vyzerala ako nejaká kapustná hlava, ale ľudská hlava je svojím tvarom napodobnením nebeského telesa. Celá príroda je názorným obrazom a človek sa musí vpraviť do tejto obraznosti; potom bude vyžarovať do srdca, do duší, do myslí, dokonca do hláv - aj keď to je to najťažšie - to, čo môže prúdiť cez človeka, ak chápe obrazy. V sociálnom organizme budeme musieť hovoriť navzájom o veciach, o ktorých sa hovorí v obrazoch. A tieto obrazy nám budú musieť veriť. Potom budú z vedeckých kruhov prichádzať tí ľudia, ktorí až potom budú môcť hovoriť o skutočnom postavení tovaru v sociálnom organizme; lebo tovar, ktorý je vyrábaný, zodpovedá ľudskej potrebe. Žiadne abstraktné pojmy nemôžu túto ľudskú potrebu zachytiť v jeho sociálnej hodnote, ale ľudská myseľ môže niečo vedieť len o tom, čo je presiaknuté onou náladou, ktorá pochádza z imaginatívneho predstavovania. Inak nebude existovať žiadne socializovanie. Môžete nasadiť do sociálneho organizmu správnych ľudí, ktorí stanovujú potreby: ak zároveň nebudete výchovou vnášať do sociálneho organizmu imaginatívne predstavovanie, tak nie je možné, aby sociálny organizmus dospel k nejakej sociálnej podobe; to znamená, bude sa musieť hovoriť v obrazoch. Akokoľvek podivne to dnes socialisticky zmýšľajúcim ľuďom znie, tak to predsa musí nastať: pre socializáciu je nutné, aby v sociálnom organizme hovorili ľudia k ľuďom v obrazoch, ktoré povzbudia imaginácie.

To je to, o čo tu ide. A to, čím je tovar, bude človek citlivo chápať vo vede, ktorá má pochopenie pre obrazy - v žiadnej inej.

Okrem toho, v spoločnosti, ktorá má byť spoločnosťou budúcnosti, bude musieť v správnom zmysle vládnuť práca. Spôsob, akým sa dnes hovorí medzi ľuďmi o práci, to je skrátka jedna pochabosť, lebo práca ako taká, v podstate nemá vôbec nič spoločné s výrobou tovaru. Karl Marx nazýva tovar vykryštalizovanou pracovnou silou. To je číry nezmysel, nič viac. Lebo to, o čo sa jedná pri tom, keď človek pracuje, to je, že v určitom zmysle opotrebuje sám seba. Toto „sebaopotrebovanie“ môžete spôsobiť takým alebo onakým spôsobom. Ak máte dostatok peňazí v banke, alebo vo svojej peňaženke, môžete sa unaviť športovaním, a teda využívať svoju pracovnú silu na šport. Môžete však tiež rúbať drevo alebo robiť niečo iné. Práca môže byť úplne rovnaká, keď rúbate drevo alebo keď športujete. Nezáleží na tom, ako veľa pracovnej sily použijete, ale na čo je pracovná sila použitá v sociálnom živote. Pracovná sila sama osebe, nemá so sociálnym životom nič spoločné, nakoľko tento sociálny život má vyrábať statky alebo tovary. Preto v trojčlennom sociálnom organizme bude nutné, aby existoval nejaký úplne iný popud k práci ako vyrábanie statkov. Statky musia do istej miery byť vyrobené prostredníctvom práce, lebo práca je práve na niečo použitá. Ale základom pre to, aby človek pracoval, musí byť chuť a láska k práci. Ak nedospejeme skôr k nejakej sociálnej podobe sociálneho organizmu, kým nenájde metódy, ktoré zabezpečia, aby človek pracovať chcel, aby pre neho bolo samozrejmosťou to, že pracuje.

To sa nemôže udiť v žiadnej inej spoločnosti, ako v takej spoločnosti, v ktorej hovoríte o inšpirovaných pojmoch. V budúcnosti nebude nikdy ľudí prežarovať chuť a lásku k práci ako to bolo v minulosti, keď tieto veci boli inštinktívne a atavistické keď nepreniknete

spoločnosť takými ideami, takými pocitmi, ktoré vchádzajú do sveta prostredníctvom inšpirácie zasvätených. Tieto pojmy musia ľudia nieť tak, aby vedeli: máme pred sebou sociálny organizmus a musíme sa mu venovať; to znamená, že práca samotná sa pohybuje v ich duši, lebo majú pochopenie pre sociálny organizmus. Také pochopenie nebudú mať žiadni iní ľudia ako tí, ku ktorým sa prehovára z inšpirovaných pojmov, to znamená z duchovnej reči. To znamená, na to, aby práca znova ožila medzi ľuďmi, nepotrebujeme oné v súčasnosti deklamované prázdne pojmy, ale potrebujeme duchovnú vedu, ktorou prenikneme do srdca a duší. Táto duchovná veda bude potom prenikať do srdca, do duší tak, že ľudia budú mať chuť a lásku k práci, a práca sa bude stavať popri tovare do spoločnosti, ktorá nepočuje len o obrazoch prostredníctvom tých, ktorí sú pedagógmi spoločnosti, ale ktorá počuje aj o inšpiráciách a o takých pojmoch, ktoré sú nutné, aby medzi ľuďmi v našej komplikovanej spoločnosti pôsobili výrobné prostriedky - a s nimi aj pôda - primeraným spôsobom.

Na to je nutné, aby boli v tejto spoločnosti rozšírené intuitívne pojmy. Tieto pojmy, ktoré nájdete v mojej knihe «Hlavné body sociálnej otázky» o kapitále, tie budú prekvitať len v spoločnosti, ktorá je otvorená intuitívnym pojmom. To znamená: kapitál bude správnym spôsobom postavený do sociálneho organizmu, keď bude znovu uznané, že ľudia majú mať intuíciu. Tovar získa správne postavenie, keď sa pripustí, že tu má byť imaginácia; a práca bude správnym spôsobom postavená do spoločnosti, keď sa pripustí, že tu má byť inšpirácia.

Keď si vezmete túto schému keď tieto tri pojmy nenapíšete pod seba, ale keď ich napíšete tak, ako som ich vsadil do tejto schémy - a ak ju preniknete všetkými pojmy uvedenými v mojej knihe o trojčlennosti, potom sa môžete z tejto schémy veľmi veľa naučiť. Pretože potom sú tu súvislosti krížom-krážom od práce k tovaru, od tovaru ku kapitálu, s tým, že kapitál kupuje tovar; sú tu súvislosti medzi prácou a kapitálom, a tak ďalej, len musíte tieto tri pojmy usporiadať takýmto spôsobom (vid schéma).

To je to, čo predovšetkým musíme chápať, že je celkom správne, keď sa hovorí o tom, že v budúcnosti musí ľudstvo preniknúť sociálny poriadok; ale že je nutné, aby tento sociálny poriadok bol uskutočnený ľuďmi samotnými tak, že sa podvolia a budú načúvať vede zasvätených o imagináciách, inšpiráciách a intuíciách. Je to vážna vec, pretože vám týmto nehovorím naozaj nič menšie ako to, že bez duchovnej vedy neexistuje žiadne sociálne prebudovanie pre budúcnosť; ale to je pravda. Nikdy nezískate možnosť priviesť ľudí k takému spôsobu chápania, aké je potrebné vo vzťahu k veciam ako sú intuícia, imaginácia, inšpirácia, keď napríklad školu prenecháte štátu. Pretože čo robí štát zo škôl?

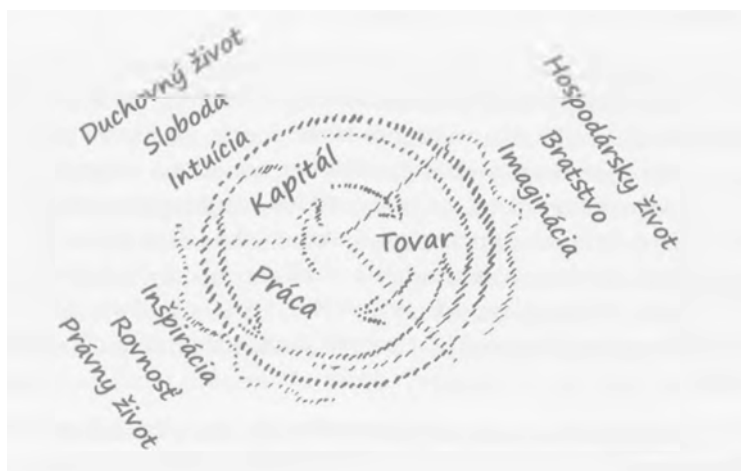
Pravda, všimnite si niečo, čo je na jednej strane v celkom eminentnom zmysle formálne školské (akademické) a na druhej strane štátne. Áno, musím sa vám priznať, že to považujem za niečo strašné! Ale toto strašné väčšina ľudí v súčasnosti nevidí; ako je to napríklad s verejným právom. Verejné právo má naozaj vzniknúť v zmysle tých životných zvyklostí, ktoré dnes ešte ľudia v duši vnímajú ako to správne tým, že trebárs parlamenty - chceme hľadiť na

demokratizmus, nechcem teraz vôbec hľadiť na to monarchistické, ale trebárs na demokratizmus - teda tým, že existujú parlamenty, budú rozhodnuté záležitosti verejného práva: pretože verejné právo tvorí človek, každý dospelý človek ho tvorí prostredníctvom svojho zástupcu. A keď sú veci rozhodnuté, tak sa zapíšu do zbierky zákonov. Potom príde profesor, ktorý zbierku zákonov študuje, a potom učí to, čo stojí v zbierke zákonov ako verejné právo, lebo on to prednáša ako verejné právo. To znamená, že štát práve v tomto bode bude najväčším spôsobom vlečie vedu v závese na lane. Učiteľ verejného práva nesmie prednášať nič iné ako to, čo tu v štáte existuje ako právo. Človek by v podstate vôbec nepotreboval profesora, ak by bol v situácii, že by mohol zákony verejného práva zapísať na valčeky a vraziť to do nejakého fonografu: potom by aj mohol fonograf postaviť na katedru a potreboval by len odrachotiť to, čo parlamenty rozhodli. To je potom veda.

To je len v jednej extrémnej oblasti. Vidíte, to nie je niečo, čo by pochádzalo z inšpirácie, lebo sotva môžete tvrdiť, že to, čo dnes v parlamentoch vzniká ako väčšinové rozhodnutie, sú naozaj inšpirované skutočnosti. Ale táto záležitosť musí byť zariadená naopak. Najskôr musí v duchovnom živote, na univerzitách, vznikáť verejné právo ako veda z čisto ľudského duchovného stanoviska. Štát môže až potom nadobudnúť správne usporiadanie, keď mu ho dajú ľudia samotní. Viacerí veria, že trojčlennosť chce postaviť svet na hlavu. O, nie, svet stojí na hlave, trojčlennosť ho chce len postaviť na nohy. To je to, o čo tu ide.

Pozrite sa, jedná sa predovšetkým o to, aby sme prenikli do takýchto pojmov, inak ideme v ústrety mechanizácii ducha, uspávania, to znamená, vegetarizovania duše a animalizovania, to znamená, inštinktívneho utvárania tela.

Je veľmi dôležité nechať sa preniknúť presvedčením, že treba myslieť takýmto radikálnym spôsobom, ak má v budúcnosti rozkvitnúť nejaké blaho. Predovšetkým je teda nutné, aby ľudia videli, že sociálny organizmus musí byť postavený na svoje tri zdravé končatiny. Čo znamená imaginácia vo vzťahu k tovaru, to sa naučí človek, keď je hospodársky život samostatne formovaný a ľudia sú odkázaní na to, aby ho spravovali v bratstve, čo znamená inšpirácia pre prácu aby vytvárala chuť a lásku k práci to bude vo svete prítomné až potom, keď bude skutočne preniknuté inšpirovanými ľuďmi prinajmenšom to, čo potom v parlamente stavia rovného s rovným, keď vládne skutočná rovnosť, to znamená, keď každý môže uplatniť to, čo v ňom je. Ale to bude veľmi rozdielne pri tom či onom. Potom bude môcť vládnuť táto rovnosť v právnom živote, a právny život bude musieť byť inšpirovaný - a nie bezducho sa rozhodovať, o čo sa obvyklá demokracia stále viac a viac usiluje.

A kapitál bude môcť byť správne spravovaný v sociálnom organizme až potom, keď sa intuícia pozdvihne k slobode a sloboda vykvitne z ducha, ktorý sám seba rozvíja. Potom bude prúdiť z duchovného života do práce to, čo prúdiť má. Budú to takéto prúdy (viď šípky). A keď budú takto rozčlenené tieto tri oblasti, práve potom sa budú navzájom prenikať správnym spôsobom.

Jedna z prvých výčitiek, ktorej sa mi v Nemecku dostalo, bola táto: on teda chce sociálny život úplne rozčleniť na tri časti! Sociálny život musí byť jednotný! - Ale ľudia sú len hypnotizovaní touto jednotou, lebo vždy videli štát ako niečo jednotné. Zvykli si na tieto pojmy o jednotnom štáte. A ten, kto hovorí o tejto jednote, mi pripadá ako niekto, kto hovorí: chcem teraz mať iba jedného koňa, ktorý stojí na štyroch nohách, kôň predsa musí byť jednotou, on predsa nemôže byť rozčlenený na štyri nohy. - To prirodzene nikto nebude požadovať. Ale ani ja nechcem koňa-„štát“ alebo sociálny poriadok postaviť na jednu nohu, ale na jeho tri zdravé nohy. A ako bytosť koňa nestráca jednotu tým, že stojí na štyroch nohách, tak ani sociálny organizmus nestráca jednotu tým, že ho človek postaví na tri zdravé nohy. Práve tým získa svoju jednotnosť, keď ho človek postaví na tri zdravé nohy. Ľudia sa dnes práveže vôbec nedokážu odpútať od svojich navyknutých pojmov. Lenže dnes je najdôležitejšie nielen veriť, že jednotlivé vonkajšie zariadenia majú byť premenené, ale že naše idey, naše pojmy, naše pocity musíme premeniť.